

FEMINISMOAK ETA INTERSEKZIONALITATEA

DAITEKE
consultoria social
gizarte aholkularitza

IZENDATZEN EZ DENA...

Hizkuntza barneratzaileari buruz hitz egiten denean, gehien azpimarratzen den ideia da "izendatzen ez dena, ez da existitzen". Alegia, ez badiogu erreferentzia egiten, izena jartzen dugu errealitatea bihurtuko. Gainera, ez badiogu erreferentzia zuzena egiten, joera izango da imajinarioa joatea, eta aurreko gaietan ikusi dugun bezala, imajinarioa androzentrista bada, ez dugu ezer egiterik. Edo bai?

Hasteko ariketa erraza planteatu nahi dizuegu. Horretarako, RAEra joa besterik ez duzue behar ikusteko hitz hauen definizioa, eta noski, hauen hausnarketa txikia egin dezakezue!

ZER DA EMAKUMEA IZATEA? ETA GIZONA? ZER DIO EZ BITARREN INGURUAN?

... EZ DA EXISTITZEN

GOGORATU

Androzentrismoa, ez da soilik ikuspegi maskulinoan zentratutako munduaren ikuspegi bat; **gizona gauza guztien erdigunean jartzen duen ikuspegia baizik**. Ikuspegi hau onena, posible den bakarra eta unibertsaltzat jotzen da.

ZER DA GIZON IZATEA RAE-ren arabera:

1. m. Ser animado racional, varón o mujer. *El hombre prehistórico.*
2. m. **varón** (Il persona del sexo masculino).
3. m. Varón que ha llegado a la edad adulta.
4. m. Varón que tiene las cualidades consideradas masculinas por excelencia. *¡Ese sí que es un hombre!*
U. t. c. adj. *Muy hombre.*
5. m. **coloq.** Marido o pareja masculina habitual, con relación al otro miembro de la pareja.
6. m. Antiguo juego de naipes semejante al tresillo, de origen español, que se extendió por Europa en el siglo XVI.
7. m. **p. us.** En algunos juegos de naipes, persona que dice que entra y juega contra las demás.
8. **interj.** U. para indicar sorpresa o asombro, o con un matiz conciliador. *¡Hombre, no te enfades! Hombre, no hay que ponerse así, María.*

mujer

Del lat. *muller*, *-ēris*.

1. f. Persona del sexo femenino.
2. f. **mujer** que ha llegado a la edad adulta.
3. f. **mujer** que tiene las cualidades consideradas femeninas por excelencia. *¡Esa sí que es una mujer!* U.
t. c. adj. *Muy mujer.*
4. f. Esposa o pareja femenina habitual, con relación al otro miembro de la pareja.

ZER DA EMAKUME IZATEA RAE-ren arabera:

BERDIN
BERRI!

1. Feminismoaren Olatuak

LEHENENGO OLATUA

Mary Wollstonecraft-ek *Vindication de los derechos de la mujer* idatzi zuen (1792). Kexa utzi eta erreindikazioaren unea da eta agenda politiko feminista inauguratu zen, funtsezko bi salaketekin: herritartasuna eta feminitatearen kontzeptu berria (ordura arte, amek eta emazteek ez zuten hezkuntzarako eskubiderik).

OLIMPE DE
GOUGES

Emakumearen eta herritarren eskubideen adierazpena idatzi zuen 1791n. Gizonaren eta emakumearen arteko berdintasuna defendatu zuen bizitza publikoaren eta pribatuaren alderdi guztietan: boto-eskubidea, lan publikorako sarbidea, gai politikoek jendaurrean hitz egitea, bizitza politikora sartzea, jabetzak edukitzea, armadaren parte izatea eta zerga-berdintasuna, baita familia- eta eliza-esparruan hezkuntzarako eta botere-berdintasunerako eskubidea ere.

Beste emakume batzuekin batera gillotinatu zuten 1793an.

SIMONE
DE BEAUVOIR

1949an *Bigarren sexua* idatzi zuen, feminismoaren lanik garrantzitsuenetako bat. Bere ustez, "Emakumea", bere garaiko mendebaldeko gizarteak definitzen zuen bezala, eraikuntza kultural bat da, gizonari dagokionez ama, emazte, alaba edo arrebaren bezala definitu dena. De Beauvoirrek dio emakumeek emakume izaten ikasten dutela, horretarako hezi eta sozializatu baitituzte: "Ez gara emakume jaiotzen, emakume izatera iristen gara" esaldiak hori islatzen du.

BIGARREN OLATUA

Feminismoaren bigarren olatua 1848an hasi zen, Seneca Fallsen eta botoa emateko eskubidearen aldarrikapenarekin. Bigarren Mundu Gerra amaitu arte aldarrikatu zuten parte-hartze politikoa, baita 1948ra arte, Giza Eskubideen Deklarazio Unibertsalean sufragio femeninoa eskubide unibertsal gisa onartu zenean.

HIRUGARREN OLATUA

1970eko hamarkadan patriarkatuaren kontzeptua sortu zen. Hirugarren olatua 68ko maiatzetik dator, eta feminismoak feminitatearen mistika aldarrikatzen du. Lortu ziren botoa, hezkuntzarako eskubidea eta lan ordaindua, baina hierarkiak, botereak eta desberdintasunek jarraitzen zuten. Agendan sartzen dira emakumeen sexu- eta ugalketa-eskubideak.

KATE MILLET

Idazlea, aktibista feminista, zinemagilea, eskultorea eta filosofoa. *Politica sexual* idatzi zuen 1970ean eta "pertsonala politikoa" dela aldarrikatu zuen. Milleten tesi nagusia da patriarkatuaren jatorria historikoa eta kulturala dela: ez dator giza esentziaz. Gainera, dio ez dagoela adimen- eta emozio-desberdintasunik sexuen artean.

BERDIN
BERRI!

1. Feminismoaren Olatuak

LEHENENGO OLATUA: EMAKUMEEN ESKUBIDEAK

1792an, Mary Wollstonecraftek 'Vindicación de los derechos de la mujer' liburua idatzi zuen, emakumeen eta gizonen berdintasunari buruzko lehen tratatu feminista. Bertan, emakumeen eta gizonen berdintasunari buruzko lehen agenda politikoa agertzen da: eskubide zibilen, politikoen, lan-eskubideen eta hezkuntza-eskubideen berdintasuna eta dibortzio-eskubidea, alderdien erabaki aske gisa.

Lehenengo olatuko feminismo ilustratuak, sexuen berdintasunaren alde egingo du sexuei buruzko polemika ilustratu eztabaidagarriaren garaian. Emakumeak lehen aldiz elkartuko dira beren eskubideen alde borrokatzeko eta zalantzan jarriko dute herritartasunaren kontzeptu berria, gizonak bakarrik hartzen baititu, eta ez dute onartuko emakumeei eskaintzen zaien nortasun berria. Sortzen ari den demokrazia baztertzailerik dela salatuko dute. Aldi horretan frogatuta geratzen bada gizarte-taldeek boterea dutela legezko eta erakundeetako murrizketak kentzeko eta baldintza-berdintasuna lortzeko, emakumeek ez dute lortuko herritartasun berria lortzeko gai den gizarte-talde bat eratzea.

1. Feminismoaren Olatuak

BIGARREN OLATUA: EMAKUMEEN BOTO-ESKUBIDEAK

Seneca Fallseko konbentzioa Elizabeth Cady Stanton eta Lucretia Mottek antolatu zuten eta New Yorken egin zen 1848an. Ekitaldi hori mugarri bat izan zen feminismoaren historian, eta feminismoaren bigarren olatua hasi zen. Seneca Falls Ameriketako Estatu Batuetako emakumeen eskubideei buruzko lehen konbentzioa izan zen, eta Seneca Fallsen Adierazpenaren argitalpenarekin amaitu zen, Sentimenduen Adierazpena ere deitua. Adierazpen horrek emakumeek bizi zituzten muga guztiak aipatzen zituen, batez ere politikoak, ekonomikoak eta lanekoak. Bileran 300 pertsonak parte hartu zuten eta adierazpena funtsezko testutzat hartzen du mugimendu feministak. Eskaeren artean, honako hauek nabarmentzen dira:

- Jabetza eskubidea
- Askatasunez jokatzeko eskubidea
- Ezkontzako eskubideak
- Esklabotza abolitzea

1948an aldarrikatutako Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalera arte ez zen onartu emakumeen sufragioa eskubide unibertsal gisa. Lehenengo olatuko feminismo ilustratuak, sexuen berdintasunaren alde egingo du sexuei buruzko polemika ilustratu eztabaidagarriaren garaian. Emakumeak lehen aldiz elkartuko dira beren eskubideen alde borrokatzeko eta zalantzan jarriko dute herritartasunaren kontzeptu berria, gizonak bakarrik hartzen baititu, eta ez dute onartuko emakumeei eskaintzen zaien nortasun berria. Sortzen ari den demokrazia baztertzaila dela salatuko dute. Aldi horretan frogatuta geratzen bada gizarte-taldeek boterea dutela legezko eta erakundeetako murrizketak kentzeko eta baldintza-berdintasuna lortzeko, emakumeek ez dute lortuko herritartasun berria lortzeko gai den gizarte-talde bat eratzea.

1. Feminismoaren Olatuak

HIRUGARREN OLATUA: EMAKUMEEN SEXU- ETA UGALKETA-ESKUBIDEAK

Simone de Beauvoir frantziarraren Bigarren sexua eta Betty Friedan estatubatuarren Feminitatearen mistika lanak nabarmentzen dira garai honetan. Borrokarako bide berriak bultzatu zituzten, esate baterako, estereotipo femeninoen aurka egitea komunikazioan, artean eta publizitatean. Patriarkatuaren abolizioa eskatzen dute esplizituki eta bozkatzeko edo hezteko eskubidearen aldeko aldarrikapen zehatzetatik haratago joan behar dela diote, bidegabeko gizarte-egitura desegiteko. Sexualitatea edo indarkeria bezalako gaiak lantzen dituzte eta "pertsonala politikoa da" leloak indarra hartzen du. Hirugarren olatuko feminismoak arreta handia jartzen du emakumeek beren buruaz duten irudian eta gorputzaren gaineko eskubideetan. Emakumeen sexu-askatasuna eta gorputzaren inguruan erabakitzeko eskubidea gai nagusiak dira aro honetan.

1. Feminismoaren Olatuak

LAUGARREN OLATUA: EMAKUME ANIZTASUNA

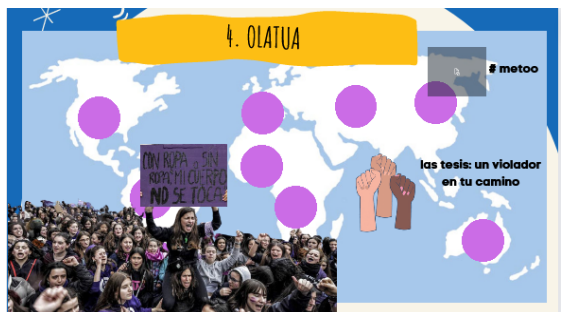
Hirugarren eta laugarren uhinen arteko trantsizioa ez da oso argia, mugak oso lausoak baitira. Izan ere, egile batzuek hirugarrenean gaudela uste dute.

Nolanahi ere den, feminismoaren laugarren olatua mugimendu feministako etaparik modernoena bezala hartu ohi da, hau da, XXI. Mendeko bigarren hamarkadan jaioakoa, berdintasunaren idealak sustatu nahi ditu aro digitaleko baliabideak erabiliz.

Zentzu horretan, sare sozialak eta komunikabideak gizonezkoen eta emakumezkoen arteko desberdintasun sozial, politiko eta ekonomikoekin amaitzeko balio feministak eta borrokak defendatzen dituzten edukiak hedatzeko ditugun tresnak dira.

Feminismoaren laugarren olatuan, dagoeneko oinarritzko eskubideak estalita, historikoki gizakiarentzat ezarritako genero pribilegioen amaiera proposatzen da, inoiz baino modu aktiboagoan borrokatzen dugu genero indarkeriaren aurka eta emakumeen elkartasuna eta batasuna izugarri indartsua da.

Martxoaren 8an, Emakumeen Egunean, egindako manifestazioak masiboak dira, LGBTBI mugimendua aktiboki laguntzen dute eta inposatutako estereotipoekin apurtzeko borrokatzen dute, batez ere emetasunari eta maskulinitateari dagokionez. Mugimendu feminista inoiz baino biziago dago. Eta izaten jarraituko du.

1. Feminismoaren Olatuak

Bideo honetan feminismoaren olatuen historia ikus dezakezu